ARAŞTIRMA MAKALESİ / *Research Article*

Adölesan Sağlığı İçin Bir Tehlike: Menstruasyon Hijyeni ile İlgili Türkçe Web Sayfalarındaki Bilgiler Ne Kadar Güvenilir?

A Danger to Adolescent Health: How Reliable is the Information on the Turkish Web Pages Regarding Menstruation Hygiene?

Sibel Serap Ceylan

Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Denizli

Yazışma Adresi / *Correspondence:*
Sibel Serap Ceylan

Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye

T: **:+90 258 296 43 42** E-mail: **ssceylan@pau.edu.tr**

Geliş Tarihi / Received : **12.10.2020** Kabul Tarihi / Accepted : **19.04.2021**

Orcid:
Sibel Serap Ceylan https://orcid.org/0000-0001-6672-1749

(Sakarya Tıp Dergisi / *Sakarya Med J* 2021, 11(2):366-372) DOI: 10.31832 smj.809611

Bu çalışma 27-30 Kasım 2019 tarihinde İzmir/Çeşme'de yapılan 2. Uluslararası 7. Ulusal Pediatri Hemşireliği Kongresi'nde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

Öz

Amaç İnternette yer alan bilgilerin güvenilirliği adölesan dönemdeki kızlarda doğru hijyen alışkanlıkların gelişmesinde ve sağlığın ve sürdürülmesinde önemlidir. Bu nedenle bu çalışma Türkçe web sayfalarında yer alan menstruasyon hijyeni konusundaki bilgilerin güvenilirliğini incelemek amacıyla yürütülmüştür.

Gereç ve Yöntem Araştırma tanımlayıcı tiptedir. Veriler Ağustos-Eylül 2019 tarihleri arasında internet ortamında Türkçe web sayfaları taranarak toplanmıştır. Çalışma verilerinin toplanmasında Web Sayfası Tanıtıcı Özellikler Formu ve Menstruasyon Hijyen İlkeleri Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Belirlenmiş olan anahtar kelimeler ile ilk 10 tarama sayfasında yer alan ilk 100 web sitesi incelenmiştir. Web sayfalarında yer alan bilgiler "doğru bilgi", "yanlış bilgi" ve "ilgisiz bilgi" şeklinde değerlendirilmiştir.

Bulgular Araştırmada incelenen web sayfalarında yer alan bilgilerin %27.53'ünün doğru, %4.67'sinin yanlış ve %67.80'nin ise yetersiz olduğu belirlenmiştir. Menstruasyon hijyeni hakkındaki en fazla doğru bilgi adet döneminde hijyenik ped/bez/tampon kullanma, en fazla yanlış bilginin ise hijyenik ped/bez/tampon değiştirme sıklığı ile ilgilidir.

Sonuç Türkçe web sayfalarında menstruasyon hijyeni ile ilgili bilgiler yeterli ve güvenilir değildir. Bu nedenle sağlık personeli tarafından yapılan eğitimlerle genç kızların menstruasyon hijyeni hakkındaki yanlış ve eksikler bilgilerinin düzeltilmesi, adölesanlara ve ailelerine güvenli ve doğru sağlık bilgisine nasıl ulaşabileceği konusunda eğitimler düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler Adölesan sağlığı; hijyen; internet; menstruasyon.

Abstract

Objective *The reliability of the information on the Internet is important for the development of proper hygiene habits and maintaining health in adolescent girls. Therefore, this study was conducted to investigate the reliability of information about menstruation hygiene on the Turkish web pages.*

Materials and methods *This was a descriptive study. Data were collected between August-September 2019 by examining Turkish web pages on the internet. Web page descriptive properties Form and Menstrual Hygiene Principles Evaluation Form were used to collect study data. The top 100 websites in the top 10 browsing pages were examined with the determined keywords. The information on the web pages has been evaluated as "right information", "wrong information" and "irrelevant information".*

Results *The information contained in the web pages examined in the research; 27.53% were correct, 4.67% were wrong and 67.80% were inadequate. The most accurate information about menstrual hygiene was related to the use of sanitary pads / cloths / tampons during the menstrual period, and the most incorrect information was related to the frequency of changing sanitary pads / cloths / tampons.*

Conclusion *The information about menstruation hygiene on Turkish websites is not sufficient and reliable. For this reason, it is recommended to fix the wrong and incomplete information about the menstruation hygiene of young girls through trainings provided by health personnel and to organize trainings on how to reach safe and correct health information for adolescents and their families.*

Keywords *Adolescent health; hygiene; internet; menstruation.*

GİRİŞ

Teknolojinin bir parçası olan internet, dünya çapında günlük yaşamın her alanında yenilikçi işlem, iletişim, sosyalleşme ve dönüşüm yolları kazandırarak hızla büyümektedir.[1] İnternette sağlıkla ilgili bilgilere ulaşmak her zaman daha kolay ve kullanışlıdır.[2] Bu nedenle günümüzde insanların en çok kullandıkları bilgi edinme yollarından biri de internettir.[3,4] Ülkemizde 16-74 yaş grubundaki bireylerde internet kullanım oranı %75.3, sağlıkla ilgili aramak için internet kullanım oranı kadınlarda %73.5, erkeklerde %65.0'tir.[5] Bununla birlikte 16-24 yaş arasında internet kullanım oranı ise %93.0[6], ve gençlerin interneti sağlıkla ilgili bilgi arama amacıyla kullanım oranı ise %65.0 olarak bildirilmiştir.[7] Bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ve internetin yaygınlaşması sağlık eğitimi ve sağlık iletişimi için yeni fırsatlar ve olanaklar sunmaktadır.[8]

Ancak internet bilgilerinin güvenirliği ile ilgili bazı sorunlar bulunabilmektedir. Doğru, gerçek ve tarafsız bilgi ile doğru olmayan ve değersiz bilginin nasıl ayırt edilebileceği bu sorunlarından birisidir.[9] Son yıllarda özellikle sağlıkla ilgili web sitelerinin güvenirliği sorgulanmaya başlanmıştır. Sağlıkla ilgili web sayfalarında eksik ve yanlış bilgiler nedeniyle sorun yaşayan hasta hikayelerinin artması bu sitelerin güvenilirliğinin sorgulanmasına neden olmuştur. Bu nedenle sağlık web siteleri ile ilgili olarak güvenilirlik ve algılanan yararlılık gibi kavramlar ayrı bir önem kazanmaktadır.[2]

Skinner ve arkadaşları (2003) adölesanların intternette en çok mental ve cinsel sağlık bilgilerini araştırdıklarını, çünkü bu konularda arkadaşları ve ebeveynleri ile konuşmaktan utandıklarını belirtmişlerdir.[10] Ülkemizde yapılan çalışmalarda ergenlerin menstruasyonla ilgili bilgi kaynaklarından öncelikle anneler olup bir diğeri de internet olarak bildirilmiştir.[11,12] Sağlıklı geçirilen ergenlik dönemi erişkin dönemde de sağlıklı bir yaşamın temelini oluşturmaktadır. Ancak ergenlik dönemindeki kızlar, anatomik özellikleri, menstruasyonun başlaması, menstruasyon hijyeni konusundaki bilgi eksikliği gibi çeşitli nedenlerle genitoüriner infeksiyonlar yönünden risk grubundadır. Menstruasyon ve perine hijyeninin yeterli ve doğru biçimde uygulanmaması enfeksiyon oluşumunu kolaylaştırmaktadır.[13,14] Menstrüel dönemde hijyen, bilgi eksikliği, kültürel özelliklerden doğan tabu ve mitler nedeniyle eksik ya da yanlış uygulanabilmektedir. Bu durumda oluşan menstrüel hijyen yetersizliği genitoüriner enfeksiyonlarla ile birlikte, okula ve işe gitmeme, sosyal ortamlardan uzaklaşma, kendini kötü, kirli hissetme ve utanma duygusu yaşama gibi psikososyal sorunları da beraberinde getirmektedir.[15,16] Bununla birlikte kirli ped veya tamponların uygun şekilde çöpe atılmaması da kan yoluyla geçen hastalıkların diğer bireylere bulaşmasına neden olarak toplum sağlığı açısından risk oluşturmaktadır.[17]

Menstruasyon dönemi özel bakım ve hijyen gerektiren bir dönemdir. Perine ve menstruasyon hijyeni, fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı olabilmek için dikkat edilmesi gereken temizlik kuralları ve alınması gereken bazı önlemleri içermektedir.[17] Genç kızlara menstruasyon hijyeni ile ilgili olarak verilecek bilgilerin güvenirliği önemlidir.[18] Bu konuya yönelik bilgilendirme yapılan hatalar genç kızlarda yanlış davranış ve alışkanlıkların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Adölesan dönem, genital/ menstrual hijyeni ve enfeksiyonlardan korunma yolları hakkında verilecek eğitim ile sağlıklı davranış biçimlerinin kazandırılacağı en önemli dönemdir.[19]

Web sayfaları sağlıkla ilgili çok farklı konularda ve kapsamda bilgi içeriğine sahiptirler. İnternette yer alan bilgilerin bu sayfaları okuyan kişiler üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabilmektedir.[20,21] Sağlık personeli internette yer alan sağlık bilgilerinin doğru, güvenilir ve güncel olup olmadığını değerlendirmelidir. Ebeveyn ve çocukların sağlıkla ilgili doğru ve güvenilir bilgiye erişimini sağlamak için uygun olan internet sitelerine yönlendirilmesi sağlanmalıdır.[22] Literatürde internette yer alan farklı konularda Türkçe web sitelerindeki bilgilerin güvenilirliği ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmakla birlikte menstruasyon hijyenine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma-

nın amacı Türkçe web sayfalarında yer alan menstruasyon hijyeni hakkındaki bilgilerin güvenilirliğini incelemektir.

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan çalışma Ağustos-Eylül 2019 tarihlerinde yürütülmüştür. Çalışmada, en yaygın kullanılan arama motoru olduğu için Google tercih edilmiş ve ilk 10 tarama sayfasında yer alan ilk 100 web sitesi incelenmiştir.[23]

Veri toplama araçları

Çalışma verileri belirlenen anahtar kelimeler kullanılarak Web Sayfası Tanıtıcı Özellikler Formu ve Menstruasyon Hijyen İlkeleri Değerlendirme Formu ile toplanmıştır.

Web Sayfası Tanıtıcı Özellikler Formu

Bu formda incelenen web sayfalarının türü, yazarı, yöneticisine yönelik sorular bulunmaktadır.

Menstruasyon Hijyeni İlkeleri Değerlendirme Formu: Bu form literatür doğrultusunda[11,18,24-28] menstruasyon döneminde uyulması gereken hijyen kuralları ile ilgili internet bilgilerinin güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak form için öncelikle Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde 3 öğretim üyesinden ve Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde 2 öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan formda bulunan her bir maddeyi "a=uygun, b=madde biraz gözden geçirilmeli, c=madde ciddi olarak gözden geçirilmeli ve d=madde uygun değil" şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüşleri Davis tekniği ile değerlendirilmiş ve kapsam geçerlik indeksi 0.80 ile 1.00 arasında bulunmuştur. Bu değerler Menstruasyon Hijyeni İlkeleri Değerlendirme Formu'nun web sayfalarını değerlendirmek için uygun olduğunu göstermektedir. Menstruasyon Hijyen İlkeleri Değerlendirme Formunda toplam 15 madde bulunmaktadır. Bu maddeler ped hijyeni, tuvalet hijyeni ve vücut hijyeni olmak üzere 3 gruba ayrılmıştır. Web sayfalarındaki bilgiler her bir maddeye göre "doğru bilgi", "yanlış bilgi" ve "ilgisiz bilgi" şeklinde değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Web sayfalarının taranmasında kullanılacak anahtar kelimeler Menstruasyon Hijyen İlkeleri Değerledirme Formu temel alınarak oluşturulmuştur. Bu anahtar kelimeler "menstruasyon hijyeni", "adet döneminde hijyen", regl döneminde hijyen", "hijyenik ped kullanımı", "adet döneminde temizlik", "regl döneminde temizlik", "kadın bağı kullanımı" dır.

Belirlenmiş olan anahtar kelimeler arama motoruna girilerek tarama başlatılmıştır. Taramalarda dil Türkçe, ülke Türkiye olarak filtrelenmiş, dosya türü ve zaman aralığı ile ilgili bir filtreleme yapılmamıştır. Web sayfalarının adresleri taranıp listelenmiş ve aynı internet sitesi her madde için bir kez değerlendirilmiştir.

Araştırmanın etik yönü

Çalışmanın yürütülebilmesi için Pamukkale Üniversitesi Tıbbi Etik Kurul'dan etik kurul onayı (Sayı: 60116787-020/54442 ve Tarih: 08.08.2019) alınmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi

Elde edilen veriler PASW18 istatistik programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden sayı ve yüzde kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada incelenen 100 web sayfasının %20'si devlet/organizasyon siteleri, %17'si eğitim ve sağlık siteleri, %22'si haber siteleri, %11'i ürün satış siteleri/ticari siteler ve %30'u bireysel siteler/bloglardır. Web sayfalarının %15'inin yöneticisi sağlık personeli olup, menstruasyon hijyeni ile ilgili bilgilerin %25'inde yazar ismi bulunmakta ve %10'unda verilen bilgiler ile ilgili kaynak belirtilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Menstruasyonla ile İlgili Türkçe Web Sayfalarının Özellikleri		
ÖZELLİKLER	Sayı	Yüzde
Web sitelerinin türü		
Devlet /organizasyon siteleri	20	20
Eğitim ve sağlık siteleri	17	17
Haber siteleri	22	22
Ürün satış siteleri/ Ticari siteler	11	11
Bireysel siteler/ Bloglar	30	30
Web sayfasının yöneticisi		
Sağlık personeli	15	15
Diğer	85	85
Web sitelerinde yazar ismi		
Var	25	25
Yok	75	75
Verilerin bilgilerinde kaynak		
Var	10	10
Yok	90	90
TOPLAM	100	100

Araştırmada ped hiyjeni ile ilgili en fazla doğru bilginin adet döneminde hijyenik ped/bez/tampon kullanma (%72.00) ve kirli pedin/tamponun atılması (%39.0) hakkında olduğu belirlenmiştir. Tuvalet hijyeni ile ilgili en fazla doğru bilginin genital bölge temizliğini önden arkaya doğru yapma (%44.0) ve temizlik sonrası genital bölgeyi kurulama (%29) olduğu saptanmıştır. Vücut hijyenine yönelik en fazla doğru bilgi ise adetli iken ayakta duş şeklinde banyo yapmadır (%37.0). Menstruasyon hijyeni konusundaki yanlış bilgiler incelendiğinde; %40.00'ının hijyenik ped/bez/tampon değiştirme sıklığı (ped hiyeni), %10'unun genital bölge temizliğinde sabun kullanması (tuvalet hijyeni) ile ilgili olduğu bulunmuştur. Ayrıca çalışmada ped hijyenini sağlamak için pedin taşınması, temiz ped/tamponun hijyeninin korunması ve kirli ped/tamponların uygun şekilde atılması hakkında yeterli bilgi bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 2).

Menstruasyon hijyeni ile ilgili incelenen web sitelerindeki bilgilerin %27.53'ünün doğru, %4.67'sinin yanlış ve %67.80'inin ise yetersiz olduğu saptanmıştır. İncelenen web sayfalarının türüne göre bilgilerin güvenilirliği ince-

Tablo 2. Menstruasyon Dönemi Hijyen İlkelerine Göre Web Sayfalarındaki Bilgilerin Güvenirliği								
HİJYEN KURALLARI	**Doğru bilgi**		**Yanlış bilgi**		**İlgisiz/ yetersiz bilgi**		**Toplam**	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ped hijyeni								
Adet döneminde hijyenik ped kullanma	72	72.00	0	0.00	28	28.00	100	100.00
3-4 saatte bir ped/tampon değiştirme	29	29.00	40	40.00	31	31.00	100	100.00
Ped/tampon değiştirmeden önce ve sonra el yıkama	20	20.00	4	4.00	76	76.00	100	100.00
Temiz ped/tamponu emici yüzeye dokunulmaması	14	14.00	3	3.00	83	83.00	100	100.00
Ped ve tamponların açıkta taşınmaması	13	13.00	1	1.00	86	86.00	100	100.00
Parfüm ve boya içermeyen pedlerin/ürünlerin kullanılması	16	16.00	0	0.00	84	84.00	100	100.00
Bez temizliğinin uygun yapılması	16	16.00	2	2.00	82	82.00	100	100.00
Kirli pedin/tamponun tuvaletteki çöplere atık poşetine koyularak atılması	39	39.00	0	0.00	61	61.00	100	100.00
Tuvalet hijyeni								
Her tuvaletten sonra genital bölge temizliğinin yapılması	27	27.00	6	6.00	67	67.00	100	100.00
Genital bölge temizliğinin önden arkaya doğru yapılması	44	44.00	1	1.00	55	55.00	100	100.00
Genital bölge temizliğinde sabun kullanılmaması	19	19.00	10	10.00	71	71.00	100	100.00
Temizlik sonrası genital bölgenin kurulanması	29	29.00	1	1.00	70	70.00	100	100.00
Vücut hijyeni								
Adetli iken ayakta duş şeklinde banyo yapılması	37	37.00	2	2.00	61	61.00	100	100.00
Pamuklu ve beyaz iç çamaşır kullanma	21	21.00	0	0.00	79	79.00	100	100.00
Hergün iç çamaşır değiştirme	17	17.00	0	0.00	83	83.00	100	100.00
TOPLAM	413	27.53	70	4.67	1017	67.80	1500	100.00

lendiğinde en fazla doğru bilginin bireysel siteler/bloglarda (%34.44) yer aldığı, en fazla yanlış bilginin ise eğitim/sağlık sitelerinde (%5.88) ve haber sitelerinde (%5.43) yer aldığı görülmüştür. Menstruasyon hijyeni hakkında bilgilerin güvenilirliği web sayfalarının türüne göre bakıldığında en fazla doğru bilgi bireysel siteler/bloglarda, en fazla yanlış bilgi eğitim ve sağlık sitelerinde ve en fazla yetersiz bilgi de ürün satış siteleri/ticari sitelerinde görülmüştür (%79.15) (Tablo 3).

Tablo 3. Menstruasyon Dönemi Hijyen İlkelerine Göre Web Sayfalarındaki Bilgilerin Güvenirliği

Özellikler	Doğru bilgi		Yanlış bilgi		İlgisiz/ yetersiz bilgi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Web sitelerinin türü								
Devlet /organizasyon siteleri	70	23.33	7	2.33	223	74.34	300	100.00
Eğitim ve sağlık siteleri	74	29.02	15	5.88	166	65.10	255	100.00
Haber siteleri	87	26.20	18	5.43	227	68.37	332	100.00
Ürün satış siteleri/ Ticari siteler	27	16.56	7	4.29	129	79.15	163	100.00
Bireysel siteler/Bloglar	155	34.44	23	5.11	272	60.45	450	100.00
TOPLAM	413	27.53	70	4.67	1017	67.80	1500	100.00

TARTIŞMA

Günümüzde, internet kullanımı hızla artmakta ve bireyler daha çok internet yolu ile bilgi edinmeye yönelmektedir. Doğası gereği internetin denetlenmesinin mümkün olmaması internet üzerinden elde edilen bilgilerin güvenilirliği konusundaki endişeleri de beraberinde getirmektedir.[2] Bu durum internetten bilgi edinmek isteyen ve bilgilerin güvenliği konusunda seçicilik yapamayan kullanıcılar için olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Çocuklar da bu olumsuz etkilere açıktır.[22] Nitekim yapılan çalışmada internet sitelerinin çoğunluğunda menstruasyon hijyeni ile ilgili bilgilerin yetersiz olduğu belirlenmiştir. Benzer olarak ülkemizde Can ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları çalışmada internet sitelerinin büyük çoğunluğunun kanıta dayalı bilgi içermediğini bildirilmiştir.[29] Turan ve Erdoğan (2018) Türkçe internet sayfalarında bebeklerin uyku güvenliğine yönelik bilgierin doğruluğunu inceledikleri çalışmada da web sitelerinin çoğunluğunda yetersiz ve yanlış bilgi bulunduğunu saptamışlardır.[30]

Literatürde sağlıkla ilgili web sitelerinin kalitesinin önemli olduğu ve göz ardı edilmemesi gerektiği bildirilmiştir.[31-33] Bu çalışmada incelenen web sayfalarının çoğunluğunda mentruasyon hijyenine yönelik yetersiz bilgi yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte incelenen web sayfalarının sadece %15'inin yöneticisi bir sağlık personelidir. Web sayfalarında yer alan bilgilerin çoğunlukla yetersiz olması ile yöneticilerinin sağlık personeli olmaması arasında paralel bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Ancak çalışma bulgularına göre; sağlık ve eğitim sitelerinde menstruasyon hijyeni ile ilgili bilgilerin genelinin yetersiz olduğu ve en fazla yanlış bilginin bu sitelerde yer aldığı görülmektedir. Ne yazık ki sağlık ve eğitim sitelerinin güvenilir bilgi içermesi gerekirken, bu durumun, konuyla ilgili bilgi almak isteyen adölesanların yanlış ve eksik bilgilendirilmesine neden olabileceği düşünülmektedir.

Web sayfalarında yer alan bilgilerin kim tarafından sunulduğu, bilgiyi sunan kurum ya da kişilerin konuyla ilgili yetkinliği, yazarlık özelliklerini taşıyıp taşımadıklarının belirlenmesi ve verilerin bilgiler için kaynak gösterilmesi önemli bir konudur.[2] Bu çalışmada incelenen internet

sayfalarındaki menstruasyon hijyeni ile ilgili bilgilerin %75'inde yazar belli değil ve %90'ında kaynak gösterilmemiştir. Yine incelenen web sayfalarında menstruasyon hijyeni açısından yeterli ve doğru bilgilerin yer almamasının nedeni olarak bu durum gösterilebilir.

Menstruasyon döneminde kullanılan pedlerin değiştirilme sıklığı genitoüriner enfeksiyonların önlenmesinde önemli bir faktördür.[19] Çünkü menstrüal kanın pedlerde birikmesi nemli ve ılık bir ortamın oluşmasına neden olup mikroorganizmaların üremesine ve bireyde enfeksiyon gelişimine zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle menstruasyon döneminde hijyenik pedler kullanılmalı ve pedler 3-4 saatte bir değiştirilmelidir.[34] Ülkemizde yapılan çalışmalarda genç kızların ped değiştirme sıklığı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları bildirilmiştir.[11,12,35,36] Yapılan çalışmada da web sayfalarında menstruasyon hijyenine yönelik en fazla yanlış bilginin ped/tampon değiştirme sıklığı ile ilgili olduğu görülmektedir. Ped hijyeni ile ilgili diğer önemli faktörler el yıkama, pedin taşınması, pedin temizliğinin sağlanması ve kirli pedin atılmasıdır. Tartaç ve arkadaşları (2012) yaptıkları çalışmada adölesanların ped değiştirmeden önce ellerini yıkamadıklarını bulmuşlardır.[11] Gölbaşı ve arkadaşları (2012) adölesanların ped hiyeni ile ilgili yeterli bilgilerinin olmadığını bildirmişlerdir.[35] Yapılan çalışmanın bulguları da internette ped hijyeni hakkında yeterli ve güvenilir bilgi bulunmadığını ortaya koymaktadır. Sağlık bilgisi edinme yollarından biri olan internetin güvenilir olmaması adölesan sağlığı açısından risk olarak düşünülmektedir.

Bununla birlikte araştırmada incelenen web sayfalarında ikinci sırada yer alan yanlış bilgi ise genital bölge temizliğinde sabun kullanılmasıdır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda da adölesanların genital bölge temizliğinde sabun kullandığı bildirilmiştir.[25,37] Ancak vajinal bölgede sabun ve kimyasal ürünlerin kullanılması florayı olumsuz etkilediği için önerilmemektedir.[14] Bu nedenle genç kızların ve annelerinin sağlık bilgisine ulaşmak için kullandıkları interneteste güvenilir bilgilerin bulunması önemlidir. Ürogenital enfeksiyonların önlenmesinde önemli olan diğer bir faktör ise perine bölgesinin doğru şekilde temizlenmesidir. Özellikle defekasyon sonrası temizliğin özenle yapılması, vulvanın temiz ve kuru tutulması çok önemlidir. Her boşaltım sonrasında genital bölgenin su ile yıkanarak, beyaz renkte kaliteli bir tuvalet kağıdı ile önden arkaya doğru bir defada temizlenmesi önerilmektedir.[38] Bu çalışmada da incelenen web sayfalarında tuvalet hijyeni ile ilgili yeterli bilgi bulunmadığı saptanmıştır.

Sağlık bilgisine ulaşmada annelerin ve adölesanların interneti kullanım oranları oldukça yüksektir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında web sayfalarında çoğunlukla yetersiz ve yanlış menstruasyon hijyeni bilgisinin olması endişe vericidir.

Yapılan araştırmanın sonucunda arama motorları üzerinden ulaşılan Türkçe web sayfalarında menstruasyon hijyeni ile ilgili bilgilerin yeterli ve güvenilir olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle sağlık personeli tarafından hastane ve okullarda yapılan eğitimlerle adölesanların menstruasyon hijyeni hakkındaki yanlış ve eksikler bilgilerinin düzeltilmesi, adölesanlara ve ailelerine güvenli ve doğru sağlık bilgisine nasıl ulaşabileceği konusunda eğitimler verilmesi önerilmektedir.

Araştırmanın kısıtlılıkları

Araştırmanın kısıtlılıkları bulunmaktadır. Araştırmada incelenen web sayfalarının anlık aramaya bağlı olarak değerlendirilmiştir. Günlük değişen trendler ve arama motorlarının kullandığı algoritmalara göre farklı zamanlarda yapılan aramalarda farklı web sayfaları ile karşılaşılabilir. Bu durum araştırmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır.

Çalışma için Pamukkale Üniversitesi Tıbbi Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı (Sayı: 60116787-020/54442 ve Tarih: 08.08.2019) alınmıştır.

References

1. *Harvey S, Memon A, Khan R, Yasin F. Parent's use of the Internet in the search for healthcare information and subsequent impact on the doctor–patient relationship. Irish Journal of Medical Science (1971-). 2017; 186(4):821-26.*
2. *Boon-itt, S. Quality of health websites and their influence on perceived usefulness, trust and intention to use: an analysis from Thailand. Journal of Innovation and Entrepreneurship. 2019; 8(1):4.*
3. *Morahan-Martin JM. How internet users find, evaluate, and use online health information: a cross-cultural review. CyberPsychology & Behavior. 2004; 7(5):497-510.*
4. *Lagoe C, Atkin D. Health anxiety in the digital age: An exploration of psychological determinants of online health information seeking. Computers in Human Behavior. 2015; 52:484-91.*
5. *TÜİK, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım araştırması, 2018. Available from: http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30574*
6. *TÜİK, İstatistiklerle gençlik, 2019. Available from: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028*
7. *TÜİK, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım araştırması, 2016. Available from: http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779*
8. *Kılıç T. e-Sağlık, iyi uygulama örneği; Hollanda. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017; 6(3):203-17.*
9. *Türkoğlu HS, Doğan BÖ. Sosyal medya üzerinden okurun değişimi ve bilgi güvenirliği. Erciyes İletişim Dergisi. 2018; 5(4):371-85.*
10. *Skinner H, Biscope S, Poland B, Goldberg E. How adolescents use technology for health information: implications for health professionals from focus group studies. Journal of medical Internet research. 2003; 5(4):e32.*
11. *Tartaç Y, Özkan S. Lise Öğrencilerinin menstruasyon hijyen konusunda bilgi/tutumları ve eğitimin etkinliğini değerlendirme. Gazi Medical Journal. 2011; 22(2):27-32.*
12. *Sinop Gedik A, Şahin S. Ergenlere verilen menstruasyon hijyeni eğitiminin etkisinin belirlenmesi. Turkiye Klinikleri J Health Sci. 2017; 2(2):66-75.*
13. *Ambresin AE, Bennett K, Patton GC, Sanci LA, Sawyer, SM. Assessment of youth-friendly health care: a systematic review of indicators drawn from young people's perspectives. Journal of Adolescent Health. 2013; 52(6):670-81.*
14. *Beji NK. Kadın Sağlığı ve Hastalıkları. Second Edition. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri Tic. Ltd. Şti.; 2017.*
15. *Chandra-Mouli V, Patel SV. Mapping the knowledge and understanding of menarche, menstrual hygiene and menstrual health among adolescent girls in low-and middle-income countries. Reproductive health. 2017; 14(30):1-16.*
16. *Maniar A, Mehta S. Menstrual hygiene practices: myths and taboo. International Journal of Research in Social Sciences. 2017; 7(12):93-101.*
17. *Dündar T, Özsoy S. Menstrual Hijyen ve Görme Engelliler. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2018; 15(3):192-94*
18. *Arıkan D, Tortumluoğlu G, Özyazıcıoğlu N. Öğrencilere verilen planlı eğitimin menstruasyon hijyen davranışlarına etkisi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2004; 1:1-15.*
19. *Das P, Baker KK, Dutta A, Swain T, Sahoo S, Das BS, et al. Menstrual hygiene practices, WASH access and the risk of urogenital infection in women from Odisha, India. PloS one. 2015; 10(6):e0130777.*
20. *Tözün M, Sözmen MK. Halk Sağlığı Bakışı ile Sağlık Okuryazarlığı. Smyrna Tıp Dergisi 2014: 48-54.*
21. *Verhoeks C, Teunissen D, Steenbergenand A, Lagro-Janssen A. Women's Expectations and Experiences Regarding e-Health Treatment: A Systematic Review. Health Informatics Journal 2019; 25(3):771-87.*
22. *Çınar S, Ay A, Boztepe H. Çocuk sağlığı ve sağlık okuryazarlığı. Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi. 2018; 14(2):25-39.*
23. *Sim NZ, Kitteringham L, Spitz L, Pierro A, Kiely E, Drake D, et al. Information on the World Wide Web: how useful is it for parents?. J Pediatr Surg. 2007; 42:305-12.*
24. *UNICEF, Guidance on Menstrual Health and Hygiene, 2019. Available from: https://www.unicef.org/wash/files/UNICEF-Guidance-menstrual-health-hygiene-2019.pdf*
25. *UNICEF, Guide to menstrual hygiene materials, 2019. Available from: https://www.unicef.org/wash/files/UNICEF-Guide-menstrual-hygiene-materials-2019.pdf*
26. *Bilgiç D, Yüksel P, Gülhan H, Şirin F, Uygun H. Üniversitede yurtta kalan kız öğrencilerin genital hijyen davranışları ve sağlık sonuçları. ACU Sağlık Bil Derg. 2019; 10(3):478-85.*
27. *van Eijk AM, Sivakami M, Thakkar MB, Bauman A, Laserson KF, Coates S, Phillips-Howard PA. Menstrual hygiene management among adolescent girls in India: a systematic review and meta-analysis. BMJ open. 2016; 6(3):e010290.*
28. *Turan T, Ceylan SS. 11-14 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin menstruasyona yönelik bilgileri ve uygulamaları. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2007; 2(6):41-53.*
29. *Can A, Sönmez E, Özer F, Ayva G, Bacı H, Kaya H, ve ark. Sağlık arama davranışı olarak internet kullanımını inceleyen bir araştırma. Cumhuriyet Medical Journal. 2014; 36(4):486-94.*
30. *Turan T, Erdoğan Ç. Bebeklerin uyku güvenliği konusunda internet verilerinin güvenilirliği. Güncel Pediatri. 2018; 16(2):127-36.*
31. *Eysenbach G, Powell J, Kuss O, Sa ER. Empirical studies assessing the quality of health information for consumers on the World Wide Web: a systematic review. Journal of the American Medical Association. 2002; 287(20:2691-700.*
32. *Stoyanov SR, Hides L, Kavanagh DJ, Zelenko O, Tjondronegoro D, Mani M. Mobile app rating scale: a new tool for assessing the quality of health mobile apps. JMIR mHealth and uHealth. 2015; 3(1):124-45.*
33. *Beaunoyer E, Arsenault M, Lomanowska AM, Guitton MJ. Understanding online health information: evaluation, tools, and strategies. Patient Education and Counseling. 2017; 100(2):183-89.*
34. *Ackley BJ, Ladwig GB, Swan BA, Tucker SJ. Perineal Care. Evidence Based Nursing Care Guidelines Medical Surgical Interventions. First Edition. St. Louis, MO: Mosby Elsevier; 2008. p. 609-12.*
35. *Gölbaşı Z, Doğaner G, Erbaş N. 6-8. sınıf adolesan kızlara akran eğitimi yöntemiyle uygulanan menstruasyon sağlığı eğitiminin bilgi ve davranışlar üzerindeki etkisi. TAF Prev Med Bull. 2012; 11(2):191-98.*
36. *Topuz Ş, Duman NB, Güneş A. Sağlık Bilimleri Fakültesi birinci sınıftaki kız öğrencilerin genital hijyen uygulamaları. Turkish Journal of Clinics and Laboratory. 2015; 6(3):85-90.*
37. *Özdemir S, Ortabağ T, Tosun B, Özdemir Ö, Bebiş H. Hemşirelik yüksek okulu öğrencilerinin genital hijyen hakkındaki bilgi düzeylerinin ve davranışlarının değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Derg. 2012; 54:120-8.*
38. *Yılmaz Y, Kahraman S. Şanlıurfa'da adölesan dönemde kızların genital bölge ve hijyeni ile ilgili bilgi, uygulamaları ve etkileyen faktörler. Journal of Human Sciences. 2019; 16(3):823-32.*